

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 3/2019-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. januára 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudcu Ladislava Orosza a sudcu Miroslava Duriša predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom Mgr. Petrom Baranom, Námestie SNP 538/19, Stropkov, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 174/2017 z 30. augusta 2018 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. novembra 2018 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Cdo 174/2017 z 30. augusta 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou podanou Okresnému súdu Kežmarok (ďalej len „okresný súd“) domáhala určenia, že do dedičstva po poručiťke [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ] a zomrelej [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „poručiťka“), patria v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] nehnuteľnosti bližšie špecifikované v petite podanej žaloby, zapísané v príslušnom katastri nehnuteľností ako spoluvlastníctvo žalovaných [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaní“), a to obaja vo veľkosti ½ k celku.

Okresný súd rozsudkom sp. zn. 3 D 65/2014 z 12. mája 2015 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) žalobu sťažovateľky zamietol.

Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) na odvolanie sťažovateľky rozsudkom sp. zn. 12 CoD 2/2015 z 8. februára 2017 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) potvrdil rozsudok okresného súdu.

Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol ako neprípustné.

Sťažovateľka v sťažnosti zdôrazňuje, že *„predmetom vytýkaného porušenia nie je iný právny názor, než vo svojom rozhodnutí vyslovil porušovateľ práva, pretože v minulosti už bolo mnohokrát prejudikované, že ústavný súd nie je ďalšou odvolacou inšinciou preskúmania rozhodnutia. O právnom názore však principiálne možno uvažovať iba vtedy, pokiaľ procesná alebo hmotnoprávna norma umožňuje, aby v rámci jej rozsahu bolo určitý záver možné vyvodiť (teda sa zmestí do jej vnútorného rozsahu). Naopak stav,*

kedy súd použije taký právny rámec, do ktorého obsahu jeho závery spadajú nemôžu, ide o arbitrárne rozhodnutie.“.

Sťažovateľka poukazuje na skutočnosť, že najvyšší súd v napadnutom uznesení vychádzal pri objasnení inštitútu vzdania sa koakvizície mlčky z dvoch rozhodnutí Najvyššieho súdu Československej republiky (ďalej len „NS ČSR“), a to rozhodnutia NS ČSR z 23. februára 1929 sp. zn. Rv III 493/28 a rozhodnutia NS ČSR zo 6. decembra 1929 sp. zn. Rv III 100/29. Podľa názoru sťažovateľky aplikácii týchto rozhodnutí bráni prijatie zákona č. 141/1950 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov. Sťažovateľka v tejto súvislosti poukazuje na jeho prechodné ustanovenie § 562, v ktorom sa uvádza, že ustanoveniami tohto zákona sa spravujú, pokiaľ nie je ďalej ustanovené inak, i právne pomery vzniknuté pred 1. januárom 1951; do tohto dňa sa tieto právne pomery spravujú skorším právom.

Sťažovateľka je vzhľadom na uvedené toho názoru, že „... *intertemporálne ustanovenie citovaného právneho predpisu preto neumožňovalo Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, aby na objasnenie vlastníckych vzťahov v prejednávanej veci vychádzal z rozhodnutí Najvyššieho súdu ČSR z rokov 1929, ako je to súdom vyslovené v bode 18 napadnutého rozhodnutia“.*

K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy sťažovateľka uvádza: „*Porušovateľ práva tým, že odmietol opravný prostriedok sťažovateľky, ktorým sa domáhala určenia, že do dedičstva po nebohej [REDAKČIA], narodenej [REDAKČIA], zomrelej [REDAKČIA], patria nehnuteľnosti nachádzajúce sa v k. ú. [REDAKČIA], vymedzené v petite žaloby, ktoré sú v súčasnosti zapísané v katastri nehnuteľností ako podielové spoluvlastníctvo žalovaných vo veľkosti spoluvlastníckych podielov obaja 1/2 k celku, zasiahol do majetku sťažovateľky.*

Hoci štát nemá povinnosť vytvoriť každému príležitosť, aby nadobudol vlastníctvo (zbohatol), zároveň nesmie prekážať nadobudnutiu vlastníctva. Keďže nadobudnutie vlastníctva uvedených dedičských podielov po nebohej matke sťažovateľky je späté s činnosťou orgánu verejnej moci, musí štát znáša zodpovednosť za činnosť orgánu verejnej

moci v rozsahu, v ktorom táto činnosť má za následok obmedzenie alebo zmarenie jej možnosti nadobudnúť vlastníctvo.“

Sťažovateľka je toho názoru, že skutkové i právne závery vyvodené najvyšším súdom v napadnutom uznesení sú zjavne neodôvodnené, a preto arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, ktoré mali za následok porušenie sťažovateľkinho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd svojím nálezom vyslovil, že:

„1. Základné právo Sťažovateľka na súdnu (a inú právnu) ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a základné právo na súdnu (a inú právnu) ochranu podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, vlastnícke právo podľa článku 20 ods. 1 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu SR zo dňa 30. 08. 2018 sp. zn. 6 Cdo 174/2017 porušené boli;

2. Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 Cdo 174/2017 zo dňa 30. 08. 2018 a rozhodnutie Krajského súdu Prešov sp. zn. 12 CoD 2/2015 zo dňa 08.02.2017 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie;

3. Sťažovateľke priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 390,50 Eur, ktorú je najvyšší súd SR povinný uhradiť na účet právneho zástupcu Sťažovateľa, do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy,

ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej Rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

O zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti ide vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať taký návrh, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Sťažovateľka v petite sťažnosti namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa č. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený posudzovať právne názory všeobecného súdu a preskúmať ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07).

Z argumentácie sťažovateľky v sťažnosti vyplýva, že namieta porušenie svojho práva na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie predovšetkým z hľadiska skutočnosti, že považuje za ústavne nekonformný výklad a právny záver, ktorým najvyšší súd dospel k záveru, že poručiiteľka sa vzdala práva vlastníť majetok z titulu koakvizície mlčky.

Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd v napadnutom uznesení formuloval svoj vlastný právny záver ku skutočnosti, či nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom žaloby podanej sťažovateľkou, patrili do koakvizície medzi poručiiteľkou a jej manželom [REDACTED], pričom uviedol: „Z obsahu spisu vyplýva, že predmetné nehnuteľnosti, resp. 1/2 pôvodného pozemku p. č. [REDACTED] v k. ú. [REDACTED], ktorého súčasťou boli podľa žaloby predmetné pozemky, nadobudol [REDACTED] kúpou v roku 1943 (výpis z pozemkovej knihy na č. l. 2). Zo všetkej dokumentácie predloženej v spise tento výpis najbližšie objasňuje nadobudnutie predmetných nehnuteľností právnymi predchodcami strán sporu. Keďže šlo o nadobudnutie vlastníckeho práva ešte pred účinnosťou Občianskeho zákonníka z roku 1950 (za účinnosti uhorského práva) a medzi stranami nebolo sporné, že medzi [REDACTED] a [REDACTED] existovalo platné manželstvo i majetkové spoločenstvo, aj s ohľadom na citovanú judikatúru Kúrie má najvyšší súd zato, že predmetné nehnuteľnosti (resp. pôvodný pozemok) patrili do koakvizície medzi [REDACTED] a [REDACTED]. Prezumpcia existencie koakvizície, ktorú poznalo uhorské právo, nebola ničím vyvrátená.“

Najvyšší súd v napadnutom uznesení vyslovil, že považuje za správny názor krajského súdu o tom, že poručiiteľka sa vzdala koakvizície mlčky, pričom nad rámec odôvodnenia rozsudku krajského súdu na podporu názoru o vzdaní sa koakvizície mlčky

cituje dve rozhodnutia NS ČSR, a to rozhodnutie NS ČSR z 23. februára 1929 sp. zn. Rv III 493/28 a rozhodnutie NS ČSR zo 6. decembra 1929 sp. zn. Rv III 100/29.

Najvyšší súd ďalej uvádza, že tak, ako v prvom citovanom rozhodnutí NS ČSR sp. zn. Rv III 493/28, aj [REDAKOVANÉ] dlhú dobu rešpektovala stav, keď bol za vlastníka považovaný [REDAKOVANÉ] a svoje práva z koakvizície dlhodobo nevyužila, pričom podľa názoru najvyššieho súdu aj druhé citované rozhodnutie NS ČSR poukazuje na dlhodobé nevyužitie svojho práva.

Ústavný súd uvádza, že inštitút koakvizície podľa uhorského obyčajového práva bol nahradený inštitútom zákonného majetkové spoločenstva manželov podľa § 22 zákona č. 265/1949 Sb. o rodinnom práve v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 1950 a následne tento inštitút zákonného majetkového spoločenstva manželov bol s účinnosťou zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov nahradený inštitútom bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Zákon č. 265/1949 Sb. o rodinnom práve v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 1950 a ktorým došlo k zavedeniu inštitútu zákonného majetkového spoločenstva, ktorý nahradil inštitút koakvizície medzi manželmi, neobsahoval žiadne prechodné ustanovenia.

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, ktorým bol ustanovený inštitút bezpodielového spoluvlastníctva manželov vo svojom prechodnom ustanovení § 854 zakotvil, že pokiaľ ďalej nie je uvedené inak, spravujú sa ustanoveniami tohto zákona aj právne vzťahy vzniknuté pred 1. aprílom 1964; vznik týchto právnych vzťahov, ako aj nároky z nich vzniknuté pred 1. aprílom 1964 sa však posudzujú podľa doterajších predpisov.

Vzhľadom na citované zákonné ustanovenia ústavný súd konštatuje, že v predmetnom prípade nie je rozhodujúca aplikácia, resp. neaplikácia § 562 zákona

č. 141/1950 Sb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, tak ako to v sťažnosti uvádza sťažovateľka.

Ústavný súd konštatuje, že z ústavnoprávneho hľadiska je rozhodujúcou skutočnosťou, že z obsahu dedičského rozhodnutia č. D 252/75 je zjavné, že cieľom dedičského konania po poručiteľovi [REDAKOVANÉ] (ďalej len „poručiteľ“) bolo obsiahnuť celý majetok poručiteľa, a to vrátane domnelého koakvizičného podielu [REDAKOVANÉ].

Ústavný súd považuje nahliadnutím do rozhodnutia štátneho notárstva v Poprade vo veci prejednávania dedičstva po poručiteľovi sp. zn. D 252/75 z 20. mája 1975, ktoré sťažovateľka predložila ústavnému súdu v inom konaní vedenom ústavným súdom pod. sp. zn. II. ÚS 636/2015, ktoré je v čase rozhodovania o tejto sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončené, za preukázané, že v uvedenom dedičskom konaní sa rozhodovalo aj o „*spoluvlastníckom podiele k prázdnemu pozemku, zapísanom vo vl. č. [REDAKOVANÉ] k. ú. [REDAKOVANÉ] pod p. č. [REDAKOVANÉ], s podielom pod B 1 v polovici*“. Za preberateľa dedičstva po poručiteľovi bol ustanovený jeho syn [REDAKOVANÉ]. Dedičského konania sa zúčastnila aj [REDAKOVANÉ], pričom z predmetného rozhodnutia nevyplýva, že by [REDAKOVANÉ] bola spochybňovala predmet dedičského konania alebo si uplatnila svoje koakvizičné právo k majetku, ktorý bol predmetom tohto dedičského konania. Uvedeného dedičského konania sa zúčastnila aj samotná sťažovateľka.

Najvyšší súd v súvislosti s uvedeným v napadnutom uznesení uvádza: „*Z obsahu tohto rozhodnutia je zjavné, že cieľom bolo obsiahnuť celý majetok poručiteľa, pričom inštitút koakvizície nevyžadoval osobitné a výslovne vzdanie sa koakvizičného podielu zo strany pozostalej manželky (viď citované rozhodnutia NS ČSR).*“

Z citácie uvedených zákonných ustanovení je zjavné, že pokiaľ najvyšší súd v napadnutom uznesení uviedol, že s odkazom na obsah dedičského rozhodnutia, na prax súdov súvisiacu s koakvizíciou, ale aj správanie zainteresovaných osôb dlhé roky po dedičskom konaní možno bez pochyb uzavrieť, že predmetom dedenia mal byť celý

majetok [REDACTED] vrátane domnelého koakvizičného podielu manželky [REDACTED] a pozostalá manželka [REDACTED] sa svojho koakvizičného podielu vzdala v prospech svojho syna [REDACTED] – mlčky –, teda spôsobom existujúcim v časoch platnosti koakvizície na území Slovenska nemožno tento záver podľa názoru ústavného súdu považovať za ústavne neakceptovateľný. V nadväznosti na uvedené ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľky v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

K namietanému porušeniu sťažovateľkinho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy ústavný súd uvádza, že keďže ústavný súd nepovažuje závery najvyššieho súdu v napadnutom uznesení za arbitrárne ani za zjavne neodôvodnené a skutočnosti, ktoré sťažovateľka uviedla vo svojej sťažnosti, ich porušenie nijako nesignalizujú, je sťažnosť sťažovateľky aj v tejto časti zjavne neopodstatnená.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. januára 2019